

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVAT PYSYVÄISMÄÄRÄYKSET lukuvuosille 2011–2013

Erikoislääkärikoulutusta koskevat pysyväismääräykset ovat lääketieteellistä opetusta antavien yliopistojen yhteisesti sopimat määräykset, jotka koskevat kaikkia lääketieteellisiä tiedekuntia/yksiköitä, erikoisaloja ja erikoistuvia.

1. ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVAT ASETUKSET

Voimassa olevan erikoislääkäriasetuksen (678/98) mukainen koulutus alkoi 1.1.1999. Asetus toi merkittäviä muutoksia erikoislääkärikoulutukseen. Erikoisalojen määrä väheni aikaisemmasta 92:sta 49:ään. Koulutusohjelmista tuli 5 ja 6 vuoden koulutusohjelmia aikaisempien 6 ja 8 vuoden koulutusohjelmien sijasta. Erikoisalojen nimiin tuli muutoksia ja arvioinnista tuli osa koulutusta. Erikoislääkäriin tutkintoa koskeva asetusmuutos (A 1343/2002) tuli voimaan 1.1.2003. Asetus sisältää muutoksia terveyskeskuspalveluun sekä koulutuksen rakenteeseen. Terveyskeskuksessa suoritettavan palvelun pituus nousi aikaisemmasta 6 kuukaudesta 9 kuukauteen ja määrättiin, että koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta.

Yliopisto voi kuitenkin tehdä poikkeuksen yliopistosairaalassa suoritetusta koulutusajasta, mikäli yliopistosairaalan ulkopuoliset koulutuspaikat eivät voi osoittaa kohtuullisessa ajassa koulutuspaikkaa (A 401/2007).

2. OPINTO-OIKEUDEN MYÖNTÄMINEN

Erikoislääkäriin tutkinnon voi suorittaa henkilö, joka on Suomessa saanut oikeuden tai luvan harjoittaa lääkärin ammattia. Nämä oikeudet ja luvat myöntää Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) lakien terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/94 ja 1030/2000) nojalla. Opinto-oikeutta ei voida myöntää rajoitetun luvan perusteella.

Opinto-oikeutta erikoislääkäriin tutkinnon suorittamista varten Turun yliopistossa haetaan tiedekunnalta lomakkeella, joka löytyy tiedekunnan kotisivulta <http://www.med.utu.fi/opiskelu/lomakkeet/index.html>. Lomakkeen saa myös tiedekunnan kansliasta. Käyntiosoite on Itäinen Pitkäkatu 1, 1 krs, 20520 Turku. *Jotta opinto-oikeus voidaan myöntää on opinto-oikeushakemuksen liite oltava täytettynä.*

Opinto-oikeutta haetaan siltä yliopistolta, jonka vastuualueella erikoislääkärikoulutus on tarkoitus pääosin suorittaa. Opinto-oikeus myönnetään vain yhteen koulutusohjelmaan (erikoisalalle) kerrallaan. Erikoislääkäriin tutkinnon voi suorittaa vain yhdessä yliopistossa kerrallaan. Opinto-oikeus myönnetään hakijoille, jotka ovat saaneet Suomessa oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia ja jotka osoittavat todistuksella riittävän suomen tai ruotsin kielen taidon. Opinto-oikeus ei takaa koulutuksen alkamista ja erikoistuvalla automaattista pääsyä erikoistumisvirkoihin, sillä valinnan tekee työnantaja. Erikoistumisvirkoihin pääsy ja niissä toimiminen edellyttää henkilön soveltuvuutta kyseiselle erikoisalalle.

Erikoistuvan lääkärin tulee olla läsnä olevana opiskelijana yliopistossa siihen asti kunnes tutkinto on suoritettu. Ilmoittautuminen tulee tehdä vuosittain viimeistään syyskuun ensimmäisellä viikolla osoitteessa: ilmoittautuminen@utu.fi.

Opinto-oikeuden hakemiselle ja sen yhteydessä tehtävälle ensimmäiselle ilmoittautumiselle ei ole asetettu määräaikaa.

Läsnäolevaksi ilmoittautunut opiskelija voi käyttää yliopiston tietoliikenne- ja kirjastopalveluja ja saada yliopiston henkilökohtaisen sähköpostiosoitteen. Erikoislääkäritutkintoa suorittavat opiskelijat eivät kuulu ylioppilaskuntaan ja näin ollen heidän ei tarvitse maksaa myöskään jäsenmaksua.

3. HALLINTO JA PÄÄTÖKSENTEKO

Erikoislääkärikoulutuksen parissa työskentelee monia toimijoita. Varsinainen päätäntävalta erikoislääkärikoulutuksessa on opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja koulutusyksiköillä eli lääketieteellistä opetusta antavilla tiedekunnilla. Muut viranomaiset ja toimielimet ovat neuvoa-antavia tai niiden tehtävänä on koulutuksen kehittäminen ja koordinointi. Seuraavassa on kerrottu erikoislääkärikoulutuksen kannalta keskeisistä toimijoista ja heidän tehtävistään.

Erikoistuvan lääkärin edellytetään tutustuvan opinto-oppaassa selvitettyihin oman erikoisalansa vaatimuksiin sekä osallistuvan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman laatimiseen sekä lokikirjan pitämiseen saamastaan koulutuksesta. Lisäksi hänen tulee osallistua oman oppimisensa arviointiin ja koulutuksen kehittämiseen.

Koulutusohjelman vastuuhenkilö toimii oman koulutusohjelmansa osalta asiantuntijana ja vastaa koulutusohjelman toteuttamisesta. Vastuuhenkilö hyväksyy erikoistuvan lääkärin henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat sekä seuraa ja arvioi koulutuksen ja oppimisen edistymistä.

Kouluttaja on koulutuksen vastuuhenkilön nimeämä. Hän vastaa osaltaan koulutuksen toteutumisesta ja osallistuu arviointiin. Lääketieteellinen tiedekunta myöntää yliopistosairaalan ulkopuoliselle koulutuspaikalle koulutusoikeuden ja nimeää kouluttajan. Tämä vastaa koulutuspaikan koulutusedellytyksistä ja osallistuu arviointiin.

Henkilökohtainen ohjaaja (tutor) on erikoistuvan lääkärin tukihenkilö ja ohjaa myös erikoistuvaa lääkäriä tämän työtehtävissä ja huolehtii laaditun koulutussuunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta sekä teoriakoulutuksen että käytännön koulutuksen osalta. Ohjaaja osallistuu myös arviointeihin.

Ammatillinen jatkokoulutustoimikunnan tehtävänä on vastata ammatillisen jatkokoulutuksen kehittämisestä ja koordinoinnista Turun yliopiston vastuualueella. Erikoislääkärikoulutustoimikunta käsittelee erikoislääkärin tutkintoon liittyviä asioita ja ohjaa koulutuksen käytännön toteutumista.

Alueelliset neuvottelukunnat toimivat yliopistojen yhteydessä alueellisina yhteistyöeliminä erikoislääkärikoulutuksen määrällisessä ja laadullisessa kehittämisessä (A 678/98). Lisäksi alueelliset neuvottelukunnat tekevät selvitykset koulutuspaikkojen saatavuudesta sekä antavat lausunnot yliopistolle koskien poikkeuspäätöstä yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (A 401/2007). Neuvottelukunnissa ovat edustettuina yliopisto sekä sen erityisvastuualueen yliopistollinen keskussairaala, sairaanhoitopiirit, perusterveydenhuolto, suun terveydenhuolto, lääninhallitukset ja opiskelijat.

Koulutusyksiköiden (eli yliopistojen lääketieteellistä opetusta antavat tiedekunnat) toimivaltaan kuuluu päättää siitä, mitkä virat, toimet tai tehtävät ovat erikoislääkärikoulutukseen soveltuvia koulutusvirkoja. Tiedekunnat hyväksyvät koulutussopimukset, jotka on tehty lääketieteellisen tiedekunnan ja yliopistosairaalan ulkopuolisten koulutuspaikkojen kanssa.

Tiedekunnat hyväksyvät erikoistumaan hakeutuvat koulutusohjelmiin, hyväksyvät koulutussuunnitelmat, nimeävät vastuuhenkilöt, kouluttajat ja kuulustelijat, käsittelevät palvelua ym. opintoja koskevia asioita sekä antavat tutkintotodistukset.

Tiedekunnat valvovat erikoislääkärikoulutusta vastualueensa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa yksiköissä. Tiedekunnat voivat myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta, mikäli keskussairaala tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa. Tiedekuntien tulee toimia keskenään yhteistyössä perustaessaan koulutusohjelmia, vahvistaessaan koulutusvaatimuksia ja järjestäessään niihin kuuluvaa koulutusta.

Yliopistollisissa sairaaloissa ja muissa koulutuspaikoissa, joiden kanssa on tehty koulutussopimukset, suoritetaan erikoistuvien valinnat koulutusvirkoihin. Erikoistuvan lääkärin valinnasta koulutusvirkaan neuvotellaan vastuuhenkilön kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) päättää asianomaisen yliopiston esityksestä ja sosiaali- ja terveysministeriötä kuultuaan, mitä erikoislääkärin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on. Erikoislääkärin tutkinto voidaan suorittaa Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistojen lääketieteellistä opetusta antavissa tiedekunnissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön alainen *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)* myöntää lisenssiaatin tutkinnon jälkeen hakemuksesta oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Myös erikoislääkärin tutkinnon suorittaneet hakevat Valviralta ammatinharjoittamisoikeutta.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan (TANK) tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/94 ja 1030/2000).

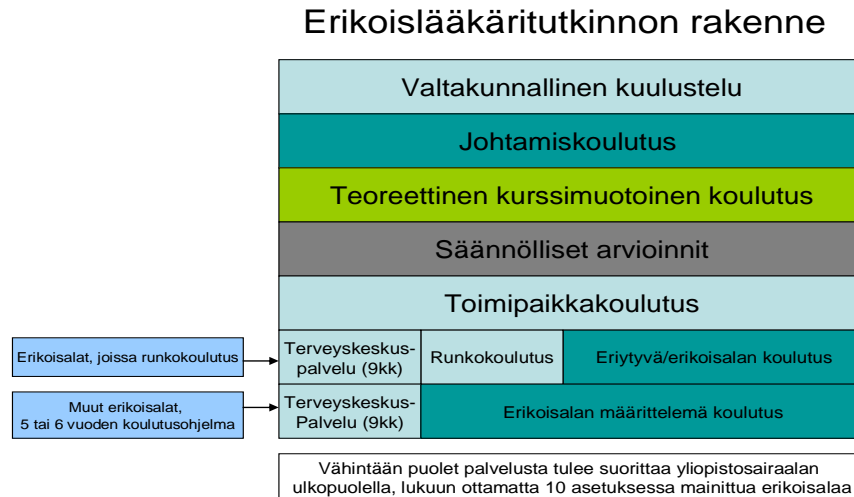
Valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvottelutilaisuus toimii lääketieteellisten tiedekuntien ja muiden tahojen (OPM, STM, Valvira, Lääkäriliitto) yhteistyöelimenä koulutuksen kehittämisessä, ohjauksessa ja valtakunnalliseen kuulusteluun liittyvissä asioissa.

4. ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON TAVOITTEET JA RAKENNE

Erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alansa erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen sekä toimimiseen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoisalana lisäksi koulutuksessa perehdytään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

Erikoislääkärikoulutuksen voi aloittaa heti lääketieteen lisenssiaatin tutkinnon ja laillistamisen jälkeen.

Erikoislääkärikoulutus jakaantuu seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. Käytännön palvelu ja toimipaikkakoulutus: Käytännön palvelu sisältää terveyskeskuspalvelun, runkokoulutuksen tai täydentävän koulutuksen sekä varsinaisen erikoisalan koulutuksen. Tutkinnon pituus on 5 tai 6 vuotta alasta riippuen. Koulutusohjelman kokonaiskestosta tulee vähintään puolet suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa tiettyjä erikoislääkäriasetuksessa mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta (asetus 1343/2002). Poikkeuksen hakemisesta em. sääntöön säädetään asetuksessa 401/2007. Turun yliopiston vastuualueelle myönnettyistä poikkeuspäätöksistä löytyy tietoa lääketieteen yksikön kotisivulta tai koulutuspäälliköltä.

2. Koulutuksen arviointi: Erikoistuvan lääkärin tulee osallistua oman oppimisen ja koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin.

3. Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus: Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen sisällöstä ja laajuudesta määrätään erikoisalakohtaisesti koulutusohjelmavaatimuksissa. Laajuus vaihtelee 60–220 tunnin välillä.

4. Moniammatillinen johtamiskoulutus/lähijohtajakoulutus: Erikoislääkärin tutkintoon tulee sisältyä Moniammatilliset johtamisopinnot -opintokokonaisuus vähintään 10 op:n laajuisena.

5. Valtakunnallinen kuulustelu: Valtakunnallisen kuulustelun erikoisalakohtaiset kuulusteluvaatimukset sovitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Lastenkirurgian ja plastiikkakirurgian koulutusohjelmissa järjestetään lisäksi suullinen kuulustelu.

Erikoislääkärikoulutuksen tulee olla suunniteltua ja ohjattua. Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuva lääkäri osallistuu normaaliin kliiniseen työhön ja hankkii näin erikoisalansa käytännön taidot.

5. ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAMINEN

5.1. Käytännön palvelu ja toimipaikkakoulutus

5.1.1. Terveyskeskuksessa suoritettava palvelu

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. **Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen.** Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lo-kikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään.
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu riittävä osaaminen kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyössä.
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osan tulee olla moniammatillista. Koulutettavan tulee osallistua tähän koulutukseen.
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskettavat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat lääketieteen opetusta antavalta yksiköltä opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Kaikkien yliopistojen lääketieteellisten tiedekuntien koulutusterveyskeskusten lista löytyy TaY:n sivuilta osoitteesta:

[http://www.uta.fi/tiedekunnat/laak/tutkinnot/uta_laaktdk - tutkinnot_eriklaak.html](http://www.uta.fi/tiedekunnat/laak/tutkinnot/uta_laaktdk_-_tutkinnot_eriklaak.html)

sekä linkkinä muiden tiedekuntien sivuilta.

5.1.2. Yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus ja runkokoulutus

Joidenkin sisällöltään läheisten erikoisalojen koulutukseen sisältyy ns. runkokoulutus. Yhteinen runko-osa suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa. Tarkoituksena on varmistaa koulutuksen riittävä laaja-alaisuus ja tarkoituksenmukaisuus terveystieteiden järjestelmän kannalta sekä taata mm. päivystystoiminnassa tarvittavat valmiudet. Runkokoulutusjaksolle

voidaan nimetä oma vastuhenkilö. Yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuspaikassa työtä ohjaavat koulutusyksikön hyväksymä kouluttaja, henkilökohtainen ohjaaja ja muut erikoislääkärit.

Runkokoulutuksen jälkeen siirrytään sen alan eriytyvään koulutukseen, millä alalla erikoislääkärin tutkinto suoritetaan. Runkokoulutus tulee pääsääntöisesti suorittaa ennen eriytyvän koulutuksen aloittamista. Runkokoulutuksen päättyessä tarkistetaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja varmistetaan, että runkokoulutuksen tavoitteet on saavutettu.

5.1.3. Yliopistollinen keskussairaalapalvelu ja eriytyvä/erikoisalalan koulutus

Eriytyvän/erikoisalalan koulutuksen aikana erikoistuva lääkäri perehtyy oman erikoisalansa tietoon ja erikoislääkärin tehtäviin. Eriytyvä/erikoisalalan palvelu suoritetaan pääosin yliopistollisessa sairaalassa, mutta alakohtaisesti osia voidaan suorittaa muissakin koulutussairaaloissa, joiden kanssa on tehty koulutussopimus.

Koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa mainittuja erikoisalajoja lukuun ottamatta. Tiedekunnat voivat myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta, mikäli keskussairaala tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa (A 401/2007).

Yliopistosairaalassa työtä ohjaavat koulutuksen vastuuhenkilö, muut kouluttajat, henkilökohtainen ohjaaja, yliopiston opetushenkilökunta ja sairaalan palveluksessa olevat erikoislääkärit.

5.1.4. Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään koulutuspaikassa työaikana 2–5 tuntia viikossa. Koulutustilaisuudet voivat olla seminaareja, demonstraatioita tai tilaisuuksia, joissa käydään järjestelmällisesti läpi oman erikoisalalan ja terveydenhuollon kokonaisuuden keskeisiä kysymyksiä.

5.2. Koulutusta ja palveluja koskevia yleisiä määräyksiä

Palveluita koskevat erikoisalakohtaiset koulutusvaatimukset on selvitetty koulutusohjelmakuvauksissa, jotka löytyvät tiedekunnan kotisivulta kohdasta ”opinto-opas”.

Erikoislääkärin tutkintoon voidaan hyväksyä palveluita, jotka ovat suoritettu lääketieteen lisensiaatin tutkinnon ja sitä seuranneen laillistuksen jälkeen. Ulkomailta lääkärin tutkinnon suorittaneella erikoistujalla tulee olla voimassa oleva oikeus toimia lääkärinä Suomessa. Terveyskeskuspalvelun hyväksymisen osalta ks. 5.1.1.

5.2.1. Palveluajat

Asetuksen mukaan erikoislääkärikoulutus suoritetaan ensisijaisesti kokopäivätyössä. Koulutusohjelman vastuuhenkilön harkinnan mukaan voidaan koulutukseen hyväksyä myös osa-aikaista palvelua, mikäli palvelulle asetetut tavoitteet saavutetaan ja osa-aikainen palvelu on viikoittain vähintään 50 % kokoaikaisesta palvelusta. Tällöin koulutusaika vastaavasti pitenee. Erityisistä syistä vastuuhenkilö voi hyväksyä myös muunlaista osa-aikapalvelua.

Osa-aikaisesta palvelusta tulee sopia etukäteen koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa, mikäli yli puolet koulutuksesta suoritetaan osa-aikaisena.

Lyhin erikoiskoulutukseksi hyväksyttävä yksittäinen palvelujakso on yksi kuukausi (kalenterikuukausi tai 30 päivää).

5.2.2. Keskeytyksien vaikutus

Kunakin koulutusvuonna (kalenterivuonna) sairaudesta tai muusta pätevystä syystä pidetystä virkavapaudesta, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomasta tai opintovapaasta tentin lukua varten voidaan lukea koulutukseen yhteensä yksi kuukausi (30 päivää), mikäli virkamääräys on voimassa. Yhteen raskauteen tai adoptioon liittyvästä äitiys-, isyys- tai vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen yhteensä vain kuukausi, vaikka loma/vapaat jakautuisivat eri vuosille. Kuukausi lasketaan hyväksi siihen koulutusosioon, minkä aikana vapaa on pidetty. Yksityisasian vuoksi otettu virkavapaus pidentää palvelua virkavapauden ajan. Yhteenveto palveluihin vaikuttavista keskeytyksistä alla:

Keskeytyspäiviksi ei lasketa mm. seuraavia:

1. vuosilomapäivät
2. lomarahavapaat
3. säästövapaat (palkalliset)
4. aktiivivapaat
5. päivystysvapaat
6. täydennyskoulutus (työn edellyttämä/palkallinen)
7. ulkomainen koulutus (palkallinen)

Kun mm. seuraavien päivien yhteenlaskettu määrä ylittää 30 pv kalenterivuodessa, vähennetään ylimenevä aika suoraan palvelusta:

1. sairausloma (palkallinen)
2. tilapäinen hoitovapaa (palkallinen/palkaton)
3. pakottavat perhesyyt
4. äitiysloma, isyysloma, vanhempainvapaa
5. opintovapaalain mukainen opintovapaa
6. opiskelu (palkaton)
7. lukuloma kuulustelua varten
8. kertausharjoitukset

Seuraavat päivät vähennetään suoraan palvelusta:

1. yksityisasia (palkaton)
2. virkavapaus/työloma (palkallinen/palkaton)
3. sairausloma/palkaton
4. hoitovapaa (palkaton)
5. vuorotteluvapaa (palkaton)
6. sopeuttamisvapaa

5.2.3. Palvelu eri tehtävissä

Koulutuksen vastuuhenkilön hyväksymä palvelu erikoislääkärin pätevyyttä edellyttävässä virassa, toimessa tai tehtävässä hyväksytään erikoiskoulutukseksi edellyttäen, että erikoistuva lääkäri osallistuu varsinaisissa koulutusviroissa oleville tarkoitettuun koulutukseen ja että hänellä on kouluttaja.

Toimimista apulaisopettajan, päätoimisen tuntiopettajan tai muussa vastaavassa virassa hyväksytään erikoiskoulutukseen enintään kaksi vuotta edellyttäen, että siihen liittyy ao. alan sivuvirka yliopistollisessa keskussairaalassa tai kliinistä toimintaa.

Minkä tahansa koulutusyksikön erikoistumisviroissa suoritettu erikoiskoulutuksen palvelu hyväksytään kaikissa koulutusyksiköissä ao. koulutusohjelman vaatimusten mukaiseksi palveluksi.

Palvelu puolustusvoimissa /siviilipalvelussa

Erikoislääkärikoulutukseen voidaan hyväksyä sotilaslääketieteen koulutusta/puolustusvoimissa tapahtuvaa palvelua sekä siviilipalveluun liittyvää palvelua erikoisalan vastuuhenkilön päätöksellä toimenkuvan perusteella. Koulutus tulee tapahtua päätoimisessa lääkärin tehtävässä lääketieteen opetusta antavan tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa.

Tutkijana toimiminen

Tutkimustyötä voidaan hyväksyä erikoislääkärin tutkintoon yhteensä **enintään** yksi (1) vuosi. Tutkimustyö tehdään päätoimisena tutkijana ja sen tulee olla erikoisalaan liittyvää ja vastuuhenkilön puoltamaa. Tutkimustyö lasketaan siihen koulutusosioon (keskussairaala/yliopistosairaala tai muu yliopistosairaalan ulkopuolella tehty tutkimus esim. yliopisto), missä tutkimustyö on tosiasiallisesti tehty.

Palvelu ulkomailla

Osa erikoislääkärin tutkintoon kuuluvasta palvelusta voidaan suorittaa ulkomailla. Lääketieteellinen tiedekunta päättää palvelun hyväksymisestä sisällön perusteella kuultuaan vastuuhenkilöä. Ulkomaisen kliinisen palvelun hyväksymisen edellytyksenä on lääkärin oikeudet kyseisessä maassa. Tällöin osaksi tutkintoa voidaan hyväksyä myös ennen Valviran laillistusta tehtyjä palveluja (AHOT).

5.2.4. Suoritusten vanheneminen

Pakollinen ja kaikille erikoisaloille yhteinen 9 kuukauden terveyskeskuspalvelu sekä erikoislääkärin tutkintoon pakollisena sisältyvä johtamiskoulutus eivät vanhene. Mikäli koulutukseen kuuluu enemmän kuin 9 kuukautta terveyskeskuspalvelua, se vanhenee kymmenessä (10) vuodessa. Muuhun koulutukseen kuuluvat palvelut sekä teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kurssit vanhenevat kymmenessä (10) vuodessa. Valtakunnallinen kuulustelu vanhenee neljässä (4) vuodessa. Vanhenemissäännöt koskettavat myös toista tai kolmatta tutkintoa suorittavia: aiempi erikoislääkärintutkinto ei oikeuta automaattiseen palveluiden hyväksymiseen, jos ne ovat yli 10 vuotta vanhoja todistusta haettaessa. Vaikka erikoistujalle olisi tehty välipäätös, suoritteet eivät saa olla tutkintotodistusta haettaessa vanhentuneita (välipäätös ei estä palveluita vanhenemasta).

Erityisestä syystä erikoistuva lääkäri voi saada pidennystä suoritustensa (palvelut, teoriakoulutus ja tentti) voimassaoloon (esim. äitiys- ja vanhempainloma). Hoitovapaan osalta palvelujen vanhenemisessä voidaan pidennyksenä huomioida äitiys- ja vanhempainrahaan oikeuttava aika (noin yksi vuosi).

5.2.5. Koulutusohjelman ja koulutusyksikön vaihtaminen

Koulutusohjelman vaihtaminen tapahtuu samaa menettelyä noudattaen kuin haettaessa ensimmäistä kertaa opinto-oikeutta erikoislääkärin tutkintoon. Samalla tulee ilmoittaa luopuvansa vanhasta opinto-oikeudesta. Uusi koulutusohjelma suoritetaan uuden opinto-oikeuden myöntämisen ajankohdalla voimassa olevien säädösten mukaisena.

Vaihtaessaan yliopistoa erikoistuvan lääkärin on sekä ilmoitettava vaihdostaan vanhaan yliopistoon että haettava opinto-oikeutta uudesta yliopistosta. Yliopistoa vaihdettaessa erikoistuvalla on oikeus

jatkaa opintojaan ensimmäisen opinto-oikeuden myöntämisen ajankohdan mukaisten säädösten vaatimuksilla.

5.2.6. Usean erikoislääkärin tutkinnon suorittaminen

Lääkäri voi suorittaa useampiakin erikoislääkärin tutkintoja. Tällöin tutkinnot tulee suorittaa peräkkäin ts. tutkintoja ei voi suorittaa samanaikaisesti. Eri erikoislääkärin tutkintoihin kuuluva koulutus on suoritettava vain niiltä osin kuin tutkintovaatimukset poikkeavat toisistaan. Suoritusten vanhenemista koskevat määräykset ovat voimassa myös tällaisissa tapauksissa.

5.3. Kriteerit yliopiston ulkopuolisten koulutuspaikkojen hyväksymiselle

Lääketieteellistä opetusta antavat tiedekunnat valvovat erikoislääkärikoulutusta ja koulutuspaikkoja. Tiedekunta voi hyväksyä kriteerit täyttäviä yliopistosairaalan ulkopuolisia terveydenhuollon yksiköitä koulutuspaikoiksi, jotta erikoistuvalla lääkärille voidaan taata mahdollisimman monipuolinen ja laaja-alainen koulutus. Erikoislääkärikoulutuksen tulee myös kyetä vastaamaan terveystalvotuljärjestelmän ja sen asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin sekä turvata lääkäreiden saatavuus terveystalvotuljärjestelmässä.

Kouluttaja ja henkilökohtainen ohjaaja

Kouluttajan tulee olla pääsääntöisesti alan dosentti. Paikalliset olosuhteet huomioiden, kouluttajaksi voidaan nimetä myös alan erikoislääkäri. Kouluttajalla tulisi olla myös pedagogista koulutusta.

Koulutuspaikan resurssit

- koulutus tulee toteuttaa lääketieteellisen tiedekunnan hyväksymän erikoisalan koulutusohjelman mukaan
- potilasaineiston tulee olla riittävän monipuolinen ja yliopistosairaalan potilasaineistoa täydentävä
- yksikön tulee päivystää niillä aloilla, joilla päivystys on olennaista, takapäivystyksen tulee olla kunnossa
- yksikössä tulee olla sopiva alan kirjasto, jossa on erikoisalan tenttivaatimuksissa vaadittavat kirjat ja lehdet sekä elektroniset tiedonsaantijärjestelmät
- erikoistuvan lääkärin tulee osallistua säännölliseen toimipaikkakoulutukseen (mm. säännöllinen meeting-toiminta), jota edellytetään 2–5 tuntia viikossa lukukausien aikana
- toimipaikkakoulutuksen lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää muuta, erikoistuvien lääkärin tarpeista lähtevää koulutusta, joka määritellään koulutussopimuksissa. Erikoistuvien lääkärin tulee myös voida osallistua (mm. evo-raham tai Aluehallintoviraston kautta työantajille maksettavan tuen turvin) ulkopuoliseen koulutukseen.

Koulutuspaikkaa koskeva sopimus

Koulutuspaikaksi hakevan sairaalan, terveyskeskuksen tai muun terveydenhuollon yksikön tulee ottaa yhteyttä ko. koulutusohjelman vastuuhenkilöön (yliopiston professori tai dosentti) ja neuvotella koulutussopimuksesta ja sen sisällöstä. Koulutussopimuksessa tulee käydä ilmi hyväksyttävä koulutusaika, kouluttajat ja mitkä valmiudet erikoistuvan lääkärin tulee saavuttaa koulutusjakson aikana. Koulutusjakson tavoitteiden seuraamiseen voidaan käyttää myös lokikirjaa.

Koulutussopimus toimitetaan lääketieteellisen tiedekunnan hallintoon. Koulutussopimuksen allekirjoittavat koulutusohjelman vastuuhenkilö ja koulutuspaikan edustaja. Koulutussopimukset hyväksyy lääketieteellinen tiedekunta. Mikäli koulutuspaikan toiminnassa tai kouluttajatilanteessa tapahtuu oleellisia muutoksia, tulee niistä viipymättä tiedottaa lääketieteelle tiedekunnalle. Tiedekunta päättää koulutusoikeuksien jatkamisesta ja/tai mahdollisen uuden sopimuksen tarpeesta. Koulutuspaikaksi hyväksytyin sairaalan tai terveyskeskuksen tulee osallistua yliopiston järjestämään arviointiin.

Henkilökohtainen koulutussopimus

Silloin kun ei ole tarkoituksenmukaista tehdä koulutuspaikkasopimusta, voidaan tarpeen mukaan tehdä erikoistuvaa lääkäriä koskeva henkilökohtainen koulutussopimus. Sopimus tarkoittaa, että koulutusohjelman vastuuhenkilö ja sairaalassa tai terveyskeskuksessa oleva kouluttaja tekevät yhdessä erikoistuvan kanssa koulutussopimuksen, jossa määritellään hyväksyttävä koulutusaika sekä opeteltavat tiedot ja taidot. Henkilökohtaisen koulutussopimuksen hyväksyy koulutusohjelman vastuuhenkilö ja sopimuksesta toimitetaan kopio lääketieteellisen tiedekunnan hallintoon opinto-oikeushakemuksen pakollisena liitteenä.

Valinta yliopistosairaalan ulkopuoliseen koulutuspaikkaan

Jos yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus on ennen varsinaista yliopistosairaalassa suoritettavaa koulutusjaksoa, yliopistosairaalan ulkopuolisen kouluttajan tulee neuvotella koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa valinnasta ennen lopullista päätöksentekoa.

Ulkopuolisten koulutuspaikkojen määrä

Erikoislääkäreiden alueellinen ja valtakunnallinen tarve tulee ottaa huomioon erikoisaloittain päätettäessä ulkopuolisten koulutuspaikkojen määrästä. Koulutuspaikkojen määrä tulisi mitoittaa siten, että erikoistuminen sujuu joustavasti.

Työterveyshuollon ja yleislääketieteen erikoisaloilla on omat sopimusmallit, jotka noudattavat pääosin em. kriteerejä.

5.4. Arviointi ja erikoistuvan lääkärin ohjaus

5.4.1. Osallistuminen koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin

Koulutusprosessin kehittäminen ja arviointi tarkoittaa sekä erikoistuvan lääkärin oppimisen arviointia että opetuksen, koulutusympäristön ja koulutusohjelman arviointia. Erikoistuvan lääkärin oma itsearviointi muodostaa osan oppimisen arvioinnista.

5.4.2. Henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja lokikirja

Erikoistuva lääkäri tekee opinto-oikeutta hakiessaan henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman, jonka vastuuhenkilö tai hänen valtuuttamansa kouluttaja käyvät läpi erikoistumiskoulutuksen alussa. Erikoistuvan lääkärin aikaisempi työkokemus ja omat oppimistavoitteet otetaan suunnitelmaa laadittaessa huomioon. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi koulutukselle asetettavat tavoitteet sekä eri koulutusvaiheiksi hyväksyttävät ajanjaksot ja suunnitellut koulutuspaikat. Koulutuksen edistymisestä tulee raportoida viimeistään runkokoulutusvaiheen lopussa, mutta tarvittaessa jo aikaisemmin. Koulutuksen seurannasta vastaa koulutuksen vastuuhenkilö.

Koulutusyksikön tulisi tarjota erikoistujalle ao. erikoisalan lokikirja runkokoulutusvaiheen alussa. Koulutusyksikkö vastaa lokikirjan sisällöstä, mutta erikoistuva lääkäri siihen tulevien merkintöjen ajantasaisuudesta. Lokikirjan merkinnöillä voidaan osoittaa jo saatu koulutus ja toisaalta miltä osa-alueilta koulutusta tulisi vielä saada.

Lokikirjan saa koulutusohjelman vastuuhenkilöltä tai erikoislääkärikoulutuksen kotisivulta.

5.4.3. Henkilökohtainen ohjaaja/tutor

Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja eli tutor, joka on erikoistuvan lääkärin tukihenkilö, ja joka ohjaa kussakin koulutuspaikassa työtehtävissä toimimista. Tutor/ohjaaja voi olla sama koko koulutuksen ajan, runkokoulutusvaiheeseen ja eriytyvään vaiheeseen voidaan nimetä oma tutor/ohjaaja tai tutor/ohjaaja voi olla koulutuspaikkakohtainen. Ohjaajan tulee myös osallistua koulutusprosessin arviointiin.

5.4.4. Erikoislääkärikoulutuksen arviointi

Oppimisen ja koulutuksen arvioinnin perustan muodostavat etukäteen asetetut tavoitteet, joihin suorituksia ja saavutuksia verrataan. Koulutusohjelmalla ja myös sen eri jaksoilla tulee olla selkeät ja tarkoituksenmukaiset tavoitteet. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna sitä varten laadittuja lomakkeita. Koulutuksen vastuuhenkilö vastaa koulutuksen seurannasta. Vastuuhenkilön ja erikoistuvan lääkärin tulee arvioida tarvittaessa koulutuksen alussa asettamiensa tavoitteiden saavuttamista toistuvasti. Erikoistuva lääkäri ja hänen henkilökohtainen ohjaajansa/tutorinsa selvittävät yhdessä eri koulutusjaksojen alkaessa jaksolle asetetut tavoitteet ja sovittavat ne yhteen erikoistujan henkilökohtaisten tavoitteiden kanssa sekä arvioivat oppimista jaksojen ja koulutusohjelmien tavoitteiden pohjalta jaksojen aikana ja niiden lopulla.

On suositeltavaa, että erikoistuva lääkäri voi arvioida myös ohjaajansa toimintaa. Tämä hyödyttää myös ohjaajan työtä ja sen kehittämistä. Erikoisalat antavat yksityiskohtaisemmat ohjeet arvioinnista omissa koulutusohjelmissaan.

5.5. Teorettinen kurssimuotoinen koulutus

Kurssimuotoisen koulutuksen vähimmäismäärä vaihtelee koulutusohjelmittain. Tiedekunta järjestää tai hyväksyy kurssimuotoisen koulutuksen. Suoritettavien kurssien tulee muodostaa erikoistumisen kannalta mielekäs, suunnitelmallinen kokonaisuus. Osallistuminen osoitetaan erillisellä todistuksella tai lokikirjan merkinnällä.

Työnantajan, joka saa valtion maksamaa tukea erikoislääkärikoulutuksesta, tulee antaa erikoistuvalle lääkärille työaikana mahdollisuus osallistua vuosittain kurssimuotoiseen koulutukseen ja osallistua tästä aiheutuviin kustannuksiin. Teorettinen koulutus suoritetaan erikoistumiseen varatussa ajassa. Vuosittain tulee voida suorittaa vaadittu teoreettisen koulutuksen kokonaismäärä jaettuna erikoistumiseen vaadittujen kouluttautumisvuosien määrällä.

5.5.1. Tavoitteet

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja syventävää ja alalla toimimisen kannalta tärkeitä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta. Suoritettavien kurssien tulee muodostaa erikoistumisen kannalta mielekäs kokonaisuus. Suunnitelma teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen eri osa-alueista tehdään henkilökohtaisen koulutussuunnitelman yhteydessä. Koulutuksen vastuuhenkilö hyväksyy suunnitelman. Osallistuminen osoitetaan erillisellä todistuksella tai lokikirjamerkinnöillä.

Tiedekunnat vastaavat hyväksytyjen koulutusohjelmien tasosta ja laadusta. Tavoitteena on, että tiedekunnat tarjoaisivat koko vaaditun kurssimuotoisen koulutuksen itse tai yhteistyössä jonkin muun tahon kanssa. Tiedekunta voi hyväksyä kursseja, joiden järjestäjänä ovat mm. erikoisalayhdistys, lääkäriyhdistykset tai muu lääketieteellinen taho. Koulutuksen tulee tällöinkin täyttää teoreettiselle koulutukselle asetetut vaatimukset. Teollisuus tai yritys ei voi olla yksin koulutuksen järjestäjänä. Yksityisten yritysten tulee valmistella ja järjestää koulutus niin, että mukana on aina lääketieteellinen taho, kuten yliopisto, klinikka tai erikoisalayhdistys. Ulkopuolisten järjestäjien tulee selkeästi raportoida hakemuksessa yhteistyö lääketieteellisten tahojen kanssa. Ohjelman sisällöstä vastaavan henkilön tai yhdistyksen (esim. erikoislääkäri- tai lääkäriyhdistys) tulee edustaa jotakin niistä erikoisaloista, joille koulutusta haetaan. Koulutus voidaan silti hyväksyä teoreettiseksi koulutukseksi myös muille anotuille erikoisaloille. Koulutusohjelman aiheiden otsikoinnissa ei saa näkyä kauppanimiä tai logoja.

5.5.2. Laajuus

Asetuksen mukaan erikoislääkärin tutkintoon kuuluu vähintään 80 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta. Tämä voi olla ao. erikoisalan opintoja syventävää tai tiettyjä muita aihekokonaisuuksia käsittelevää koulutusta. Oman erikoisalan koulutuksen osuuden tulee kuitenkin olla vähintään 60 tuntia. Sellaisilla aloilla, joilla on yhteinen runkokoulutus, teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa sekä runkokoulutuksen että erikseen eriytyvän koulutuksen aikana. Eriytyvän koulutuksen volyyymi on vähintään 40 tuntia.

5.5.3. Koulutuksen kriteerit ja mitoitus

Suositteluvia ovat laajat kokonaisuudet, esimerkiksi oppiaineiden itsensä järjestämät vuosittain toistuvat kurssit. Pienillä erikoisaloilla voidaan kurssimuotoinen koulutus järjestää yhteistyönä. Yhtä opetustuntia vastaa 45 minuutin luento tai muu opetustilanne. Alle 3 tunnin mittaisia yksittäisiä (3 x 45 min) koulutustilaisuuksia ei hyväksytä (poikkeuksena vuosittaiset Lääkäripäivät). Koulutuksen suositellaan sisältävän luentojen ohella aktivoivia opetusmenetelmiä (pienryhmäopetus, tehtävät, yms.). Opetusvolyyymi on pystyttävä selkeästi tunnistamaan koulutustilaisuuden ohjelmasta. Tehtävien lisäksi laajempiin kursseihin voi liittyä myös kuulusteluja.

5.5.4. Kurssien anominen, hyväksyminen ja arviointi

Kurssien hyväksymistä teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi haetaan etukäteen siltä yliopistolta, missä on kurssin suunnittelu- ja järjestämisvastuu. Täysin ulkopuoliset järjestäjät pyytävät hyväksymistä lähimmästä kyseisen erikoisalan koulutusta järjestävästä tiedekunnasta. Hakemukselta tulee käydä ilmi kurssin järjestäjä(t), tuntimäärä ja kurssin vastuuhenkilö. Lisäksi on ilmoitettava tavoitteet, kenelle kurssi on tarkoitettu, hinta ja mahdolliset vaatimukset etukäteismateriaalista ja valmistautumisesta. Tieto tarvittavasta kirjallisuudesta, jos kyseessä on laajempi kokonaisuus, johon sisältyy tehtäviä tai kuulustelu. Yksityiskohtainen ohjelma liitetään hakemukseen. Hakemuksesta tulee ilmetä koulutuksen kohderyhmä. Turun yliopiston hakuohjeet – ja lomake löytyvät tiedekunnan www-sivulta: www.med.utu.fi

Kun kurssi on hyväksytty teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi, tiedekunta ilmoittaa järjestäjälle hyväksytyt erikoisalat ja tuntimäärät. Missä tahansa yliopistossa hyväksytty kurssi hyväksytään kaikissa yliopistoissa teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi.

Kurssin järjestäjän tulisi tiedottaa kursseista ja koulutustilaisuuksista hyvissä ajoin etukäteen esimerkiksi Promedicon (Lääkäreiden ammatillisen kehittymisen tuki ry) koulutuskalentereissa sekä Lääkärilehdessä.

Arviointi

Koulutuksen järjestäjältä edellytetään palautteen keräämisestä koulutuksesta. Palaute voidaan kerätä strukturoidulla lomakkeella tai avoimilla kirjallisilla kysymyksillä. Kaiken palautteen ja arvioinnin tarkoituksena on auttaa kurssien järjestäjiä kehittämään jatkokoulutusta sekä samalla kehittää ja parantaa erikoislääkärikoulutuksen teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen laatua. Koulutuksen järjestäjän on pyydettäessä annettava palautteen yhteenveto ja osallistujien lukumäärätieto tiedekunnan käyttöön arviointia varten.

5.5.5. Ulkomainen koulutus

Ulkomailla järjestettäviä kursseja hyväksytään vastuuhenkilön esityksestä. Myös ulkomaisten kurssien kohdalla noudatetaan edellä esitettyjä kriteereitä. Pelkkä ulkomainen konferenssi sellaisenaan ei

tuo hyväksymistä. Jos kursseilla on käytössä ns. kredit-järjestelmä, sitä voidaan erikoisalakohtaisesti käyttää Suomeen sovellettuna.

5.5.6. Koulutuspaikan tuki koulutukseen

Työnantajan, joka saa valtion maksamaa tukea erikoislääkärikoulutuksesta, tulee antaa erikoistuvalla lääkärielle työaikana mahdollisuus osallistua vuosittain kurssimuotoiseen koulutukseen. Työnantajan tulee osallistua myös tästä aiheutuviin kustannuksiin. Koulutuksen tulee olla mahdollista suorittaa koko erikoistumiseen varatussa ajassa (esimerkiksi vaadittu teoreettisen koulutuksen kokonaismäärä jaettuna erikoistumiseen vaadittujen kouluttautumivuosien määrällä).

5.5.7. Moniammatillinen johtamiskoulutus osana erikoislääkärin tutkintoa

Opinto-oikeuden erikoislääkärin tutkintoon 1.8.2009 jälkeen saaneet lääkärit:

Erikoislääkärin tutkintoon tulee sisältyä 10 opintopistettä moniammatillista johtamiskoulutusta. Kaikkiaan erikoistuvan lääkärin on mahdollista suorittaa yhteensä 30 opintopisteen lähijohtajakoulutus erikoistumisen aikana tai sen jälkeen suorittamalla vaaditun 10 opintopisteen lisäksi 20 opintopistettä johtamiskoulutusta tiedekunnan edellyttämällä tavalla.

Tutkintoon vaadittavat moniammatilliset johtamisopinnot (10 op) -opintokokonaisuus sisältää kuusi lähiopetusjaksoa (lähiopetuspäivä, johon liittyy ennakko- ja/tai lähipäivän jälkeisiä tehtäviä). Luku-kaudessa järjestetään yksi lähiopetusjakso jokaisessa viidessä sairaanhoitopiirissä eli lukuvuodessa järjestetään yhteensä 2 x 5 lähiopetuspäivää. Koulutuksen toteuttaa tiedekunta yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa. Koulutuksen esittely, ohjelma ja ilmoittautumisohjeet löytyvät osoitteesta <http://www.med.utu.fi/sivustot/medimerc/index.html>

Koulutettavat voivat osallistua lähiopetuspäiviin erikoistumiskoulutuksen eri vaiheissa ja haluamaansa järjestyksessä, mieluiten erikoistumisvaiheensa sairaanhoitopiirissä.

Erikoislääkärin tutkintoon pakollisena sisältyvää Moniammatilliset johtamisopinnot (10 op) koulutusta ei voi korvata muulla kuin toisen lääketieteen opetusta antavan tiedekunnan vastaavalla erikoislääkärikoulutukseen suunnitellulla koulutuksella.

Moniammatillinen lähijohtajamisopinnot (30 op) rakentuu seuraavista osakokonaisuuksista: pakolliset moniammatilliset johtamisopinnot (10 op), valinnaiset opinnot (10 op) ja laajentavat opinnot (10 op).

Erikoistumiskoulutukseen liittyvä johtamiskoulutus tulee suorittaa jatkumona erikoistumiskoulutuksen eri vaiheissa; terveyskeskusjaksolla, runkokoulutuksen/täydentävän koulutuksen aikana keskus- ja aluesairaaloissa sekä yliopistosairaalassa eriytyvän/erikoisalan koulutuksen aikana.

Opinto-oikeuden erikoislääkärin tutkintoon ennen 1.8.2009 saaneet lääkärit:

Erikoislääkärin tutkintoon tulee sisältyä 20 h terveydenhuollon hallinnon ja johtamisen opintoja. Terveydenhuollon hallinnon ja johtamisen (20 h) koulutus suoritetaan osallistumalla kahteen lähiopetuspäivään ja niihin liittyviin tehtäviin.

5.5.8. Säteilyturvallisuus terveydenhuollossa -koulutus osana erikoislääkärin tutkintoa

Säteilyturvakeskuksen (STUK) vahvistaman säteilysuojelukoulutusta terveydenhuollossa koskevan ohjeen (ST 1.7/17 helmikuu 2003) mukaisesti tulee säteilytutkimuksia tekevien erikoislääkäreiden koulutukseen sisältyä 0.5-1 opintoviikkoa alaan liittyvää säteilyturvallisuus-koulutusta. Säteilysuojelukoulutusvaatimus on kirjattu koulutusohjelmakohtaisesti niiden alojen teoreettisen koulutuksen koh-

taan, joita ST 1.7. ohje koskee. Näitä aloja ovat gastroenterologia, kardiologia, kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede, ortopedia ja traumatologia, syöpätaudit sekä urologia. Koulutuksesta tulee olla erillinen todistus.

5.6. Valtakunnallinen kuulustelu

Kuulustelujen valtakunnallisesta koordinaatiosta huolehtii Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan opintotoimistossa työskentelevä valtakunnallinen yhdyshenkilö. Yhdyshenkilön tehtävänä on myös kuulustelurekisterien pitäminen, erilaiset tilastointitehtävät ja tarvittaessa kuulustelijoiden yhteistyön avustaminen. Valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen asiantuntijakokous koordinoi ja käsittelee kuulustelua koskevia asioita. On suositeltavaa, että erikoistuvalla myönnetään työnantajan toimesta palkallinen virkavapaa erikoislääkärikuulusteluun valmistautumista varten. Kuulusteluihin liittyvää ajankohtaista tietoa (mm. kuulusteluajankohdat, ilmoittautuminen, kuulusteluvaatimukset, vanhat tenttikysymykset) löytyy osoitteesta www.med.helsinki.fi

5.6.1. Tavoitteet

Valtakunnallisen erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on mitata erikoistuvan teoreettista tietoa ja osaamista sekä kykyä toimia tarkoituksenmukaisesti erikoislääkärin kohtaamissa tilanteissa.

5.6.2. Kuulustelijat

Yliopistot veloitetaan nimeämään kullekin tiedekunnassa edustetulle erikoisalalle kuulustelija, joka ilmoitetaan yhdyshenkilölle. Mikäli jollakin erikoisalalla kuulustelurasitus on suuri, voivat koulutusohjelmien vastuuhenkilöt sopia useamman kuulustelijan nimeämisestä samasta yliopistosta. Kukin yliopisto maksaa kuulustelupalkkiot omille kuulustelijoilleen.

Tiedekunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin uuden kuulustelijan nimeämiseksi esim. kuulustelijan eläkkeelle siirtymisen vuoksi. Mikäli kuulustelija ei pysty toimimaan ennalta sovitusti kuulustelijana (esim. ulkomaanmatka, virkavapaus), tulee siitä välittömästi ilmoittaa yhdyshenkilölle ja omaan yliopistoon.

5.6.3. Kuulusteluvaatimukset

Yliopistot vahvistavat kuulusteluvaatimukset koulutusohjelmien kuulustelijoiden valtakunnallisesti sovitusta yhtenäisestä esityksestä. Vaatimukset tarkistetaan kaikissa yliopistoissa samanaikaisesti kahden vuoden välein. Kuulustelijat toimittavat yhteisenä esityksenään erikoisalakohtaiset kuulusteluvaatimukset yhdyshenkilölle tarkistettavaksi ennen niiden vahvistamista. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuja on opinto-oikeutensa saanut.

5.6.4. Kuulusteluajankohdat ja -paikat

Valtakunnallinen erikoislääkärikuulustelu järjestetään kaikissa yliopistoissa samanaikaisesti kolme kertaa vuodessa: kaksi kertaa kevätlukukaudella ja kerran syyslukukaudella. Yliopistot järjestävät kuulustelutilaisuuden omalla paikkakunnallaan. Kuulusteluun voi osallistua millä tahansa kuulustelu-paikkakunnalla, mikäli toisen yliopiston kuulustelupaikassa on tilaa.

5.6.5. Kuulusteluun ilmoittautuminen

Kuulusteluun ilmoittaudutaan sähköisen ilmoittautumisjärjestelmän <http://www.med.utu.fi/opiskelu/tentit/erikoislaakari.html>

kautta viimeistään viisi (5) viikkoa ennen kuulustelua siihen tiedekuntaan, jonka kirjoilla on opiskelijana. Kuulusteluun osallistuvan tulee olla ilmoittautunut läsnä olevaksi yliopistonsa kirjoihin.

Patologian tenttijät voivat ilmoittautua kuulustelun eri osioihin (essee- ja preparaattikuulustelu) erikseen. Osiot voi halutessaan tehdä myös samalla kertaa. Radiologian tenttijät tekevät essee-kuulustelun ja kuvakuulustelun eri tenttikertoina, siten että ensin on saatava esseekuulustelu hyväksytysti läpi ennen kuin voi ilmoittautua kuvatenttiin.

5.6.6. Kuulusteluvuorot

Kullakin erikoisalalla eräitä erikseen sovittavia poikkeuksia lukuun ottamatta toimii vuorollaan kaksi kuulustelijaa yhdessä. Kuulusteluvuorot ilmoitetaan isoilla aloilla kuulustelijoille kunkin vuoden alussa, jotta kuulustelijat voivat varautua tehtävään. Pienillä aloilla kuulusteluvuoroja ei sovita etukäteen, vaan kysymykset pyydetään ennen kuulustelua, johon on ilmoittautunut kuulusteltavia. Kuulustelijat pyritään valitsemaan siten, ettei omia koulutettavia tule kuulusteltaviksi.

5.6.7. Kuulustelukysymysten asettaminen

Vuorossa olevat kuulustelijat laativat kysymykset yhdessä ja toimittavat ne viimeistään kaksi viikkoa ennen kuulustelua yhdyshenkilölle/tenttihallintajärjestelmään. Kuulustelu voi sisältää esim. esseekysymyksiä ja myös monivalintakysymyksiä, mikäli kuulustelijat niin haluavat. Kysymykset laaditaan suomeksi ja myös ruotsiksi, jos kuulusteltava on sitä ilmoittautuessaan pyytänyt. Kuulustelu perustuu, paitsi koulutusohjelmassa mainittuun kirjallisuuteen, lehtiin ja lainsäädäntöön, myös siihen kunkin erikoisalan käytännön tietoon, joka erikoistuvalla lääkärielle on kertynyt. Kuulusteltavat esiintyvät kuulustelussa koodeina. Kuulustelutulosten tultua erikoistujalla on mahdollisuus saada tietää kuulustelun arvostelijat.

5.6.8. Kuulusteluvastausten tarkastaminen

Yhdyshenkilö toimittaa vastauspaperit ensimmäiselle kuulustelijalle. Ensimmäinen kuulustelija arvostele kaikki vastaukset itsenäisesti ja toimittaa sitten vastauspaperit toiselle kuulustelijalle arvosteltaviksi. Kullekin kuulustelijalle varataan pääsääntöisesti kolme viikkoa aikaa kuulusteluvastausten tarkastamiseen. Jälkimmäinen kuulustelija palauttaa vastaukset arvosteluineen yhdyshenkilölle. Kuulustelijoiden on neuvoteltava keskenään tuloksista, ja ilmoitettava yksi lopullinen pistemäärä kuulusteluyhdyshenkilölle. Vastaukset on palautettava kuuden viikon kuluessa siitä kun tentti on järjestetty.

5.6.9. Kuulustelujen arvostelu

Kuulustelut arvostellaan asteikolla hyväksytty/hylätty ja käyttäen pisteytystä. Kuulustelijoiden tulee neuvotella keskenään siitä, ketkä ovat kuulustelussa hyväksytty ja ketkä hylätty. Hylätyistä kuulusteluista on annettava kirjallinen vastine joko vaadittavien asiakokonaisuuksien luettelona tai henkilökohtaisena palautteena. Tenttivastaukset säilytetään Helsingin yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa vähintään puolen vuoden ajan kuulustelun jälkeen. Kuulusteltavalla on mahdollisuus saada omalla kustannuksellaan jäljennös omista vastauksistaan. Hylätyt tenttijät saavat kopiot vastauspapereistaan ilman eri maksua.

Mikäli erikoistuva hylätään kolmessa kuulustelussa, siitä tiedotetaan sekä erikoistuvalla että vastuuhenkilölle. Heitä kehoitetaan keskustelemaan ongelmista, jotka ovat johtaneet hylkäykseen. Kolmen hylkäyksen jälkeen erikoistuja ei voi osallistua seuraavaan kuulusteluun. Tätä sovelletaan takautuvasti huhtikuun 2005 tentistä alkaen. Hylkäyksistä johtuvaa karenssia on alettu laskea syyskuun 2003 tentistä lähtien. Kolmeen hylkäykseen lasketaan kaikki reputukset riippumatta siitä, onko jättänyt joitakin tenttikertoja väliin.

5.6.10. Kuulustelujen tuloksista ilmoittaminen

Tuloksien tultua yhdyshenkilölle hän lähettää sähköpostilla kirjallisen tiedon henkilökohtaisesti kuulusteltaville. Koulutusyksiköt saavat tiedon omien opiskelijoidensa tuloksista sähköisesti tenttihakintajärjestelmästä.

5.6.11. Kuulustelun vanheneminen

Kuulustelu vanhenee neljässä vuodessa.

5.6.12. Oikaisumenettely

Kuulusteltava voi kirjallisesti pyytää oikaisua kuulustelun päätöksestä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin hän on saanut kuulustelun tulokset tietoonsa. Yhdyshenkilö toimittaa oikaisupyynnön kuulustelun arvostelleille kahdelle kuulustelijalle, joiden tulee antaa perusteltu vastauksensa kohtuullisessa ajassa. Mikäli kuulusteltava on vielä tyytymätön päätökseen, hän voi hakea oikaisua Turun yliopiston tutkintolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon.

5.6.13. Alat, joihin kuuluu suullinen/käytännön osio

Kirjallisen kuulustelun lisäksi pidetään suullinen kuulustelu seuraavilla aloilla: lastenkirurgia ja plastiikkakirurgia. Erikoisalat suunnittelevat kuulustelun, joka suoritetaan hyväksytyyn kirjallisen osion jälkeen. Suullinen kuulustelu pyritään järjestämään noin kolmen viikon sisällä kirjallisen kuulustelun tulosten saapumisesta. Tenttipäivät ilmoitetaan kirjallisen tentin tulosten saapumisen jälkeen.

Suullisen kuulustelun tentaattoreina toimii kaksi tentaattoria. He ovat pääsääntöisesti samat tentaattorit kuin suullista kuulustelua edeltävässä kirjallisessakin kuulustelussa. Kuulustelijat tulevat muista kuin siitä yliopistosairaalaista, missä kuulusteltava on pääasiallisen koulutuksensa saanut, jos se vain on mahdollista. Kuulustelupaikkakunta sovitaan erikseen tapauskohtaisesti. Pyrkimyksenä on järjestää kuulustelu sillä paikkakunnalla, missä kuulusteltava on erikoistumisensa suorittanut. Suullisen kuulustelun vaatimukset ovat samat kuin kirjallisessa kuulustelussa.

Suullisen kuulustelun tarkoitus on testata kuulusteltavan kykyä hallita kokonaisuuksia, ei detalleja. Kuulustelussa pyritään arvioimaan kuulusteltavan kykyä suunnitella diagnostiset tutkimukset, tulkita löydökset ja suunnitella nykytiedon pohjalta asianmukainen hoito ongelmatapauksissa. Kuulusteltavan on kyettävä loogisesti perustelevaan valitsemansa tutkimukset ja hoitolinjat, ei välttämättä löytämään oikeaa diagnoosia kuulustelutilanteessa. Kuulustelussa käytettävä materiaali muodostuu kliinisistä tiedoista, röntgenkuvista ja laboratoriovastauksista. Lastenkirurgian suulliseen kuulusteluun liittyy leikkausdemonstraatio, jossa kuulusteltava suorittaa tavallisen lastenkirurgisen toimenpiteen, esim. nivustyräleikkauksen kuulustelijoiden valvonnassa. Plastiikkakirurgian suullisessa kuulustelussa kysytään pääasiallisesti hoitoratkaisuja kuvina esitettyihin potilastapauksiin.

Suullisesta tentistä annetaan kirjallinen lausunto ja jos tentittävä reuttaa, lausunnossa perustellaan reutuksen syy. Jos suullisessa tentissä reuttaa, ensimmäinen uusimismahdollisuus on seuraavan alalla järjestettävän kirjallisen kuulustelun jälkeinen tentti. Sama pätee silloin jos erikoistuva ei pääse osallistumaan heti kirjallisen kuulustelun jälkeen järjestettyyn suulliseen tenttiin/ ei saa sovittua kuulustelijoiden kanssa erillistä ajankohtaa.

Kukin yliopisto huolehtii kuulustelijoiden palkkioiden maksamisesta. Kuulusteluohjeet ja lisätiedot kuulustelujen järjestämisestä ovat luettavissa:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/index.html

5.6.14. Lisäkoulutusohjelmien kuulustelut

Lisäkoulutusohjelmiin sisältyvät kuulustelut on mahdollista suorittaa valtakunnallisen erikoislääkärikuulustelutilaisuuden yhteydessä kaikkien yliopistojen lääketieteellistä opetusta antavissa tiedekunnissa. Lisäkoulutuskuulustelun voi kuitenkin suorittaa myös muina aikoina, jolloin lisäkoulutusohjelman vastuuhenkilö tai hänen nimeämänsä henkilö huolehtii tenttiin liittyvistä järjestelyistä.

Lisäkoulutusohjelmien kuulusteluihin ilmoittaudutaan omaan yliopistoon/tiedekuntaan ja lisäkoulutuksen vastuuhenkilölle. Mikäli lisäkoulutuskuulustelu suoritetaan valtakunnallisen erikoislääkärikuulustelun yhteydessä, tulee vastuuhenkilön ilmoittaa tenttijät viimeistään viisi viikkoa ennen kuulustelua tiedekuntaan.

Vastuuhenkilö toimittaa kuulustelukysymykset viimeistään kaksi (2) viikkoa ennen kuulustelua tiedekuntaan. Kuulustelun jälkeen vastuuhenkilö huolehtii että tenttivastaukset tulevat tarkistetuksi ja ilmoittaa tentin tuloksesta kuulusteltavalle.

Suullisen kuulustelun arvosteluun tyytymätön erikoistuja voi pyytää oikaisua oman yliopistonsa lääketieteelliseltä tiedekunnalta.

6. SIIRTYMÄKAUDEN OHJEET

Asetus erikoislääkäriin tutkinnosta (678/98) tuli voimaan 1.1.1999. Samalla kumoutuivat vanhan erikoislääkäriin asetuksen (691/1985, 1436/93) mukaiset koulutusohjelmat. Mikäli henkilö on suorittanut tai aloittanut vanhan asetuksen mukaisen erikoislääkäriin koulutuksen, voidaan hänen suorittamansa opinnot ja palvelut hyväksyä uuden asetuksen mukaiseksi koulutukseksi niiltä osin kun ne vastaavat ko. koulutusohjelman vaatimuksia. Erikoistuva siirtyy erikoistumaan omalle alalleen asetuksen 678/1998 mukaisesti. Asetusta on muutettu asetuksella 1343/2002.

Lääkärit, jotka ovat suorittaneet orientoivan vaiheen, voivat hyväksyttää orientoivan vaiheen palveluita uuden erikoislääkäriin tutkinnon osaksi, mikäli ne vastaavat tutkintovaatimuksia. Erikoislääkäriin tutkintoa koskeva asetusmuutos (1343/2002) tuli voimaan 1.1.2003. Terveyskeskuksessa suoritettavan palvelun pituus nousi aikaisemmasta 6 kuukaudesta 9 kuukauteen ja koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa mainittuja aloja lukuun ottamatta.

Asetuksen 678/98 6§:n 4 momentin ja asetuksen 1343/2002 perustelumuiiston perusteella yliopistot voivat käyttää harkintaa kokeneen lääkärin kohdalla vaadittavan terveyskeskuspalvelun pituuden suhteen. Lisäksi yliopistot voivat käyttää harkintaa toista spesialiteettia suorittavan lääkärin kohdalla aikaisempaan tutkintoon suoritettujen palvelujen hyväksymisessä silloin, kun tutkintoihin sisältyy yhteinen runkokoulutus. Hyväksyminen perustuu aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen yliopistoasetuksen mukaisesti.

Yliopistojen tutkintoja koskevan asetuksen (794/2004, 25§) mukaan opiskelija saa yliopiston päätöksellä lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa tai muissa oppilaitoksissa suorittamia opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa yliopiston päätöksen mukaan lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella (Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen korkeakouluissa OPM 2007:4)

7. ULKOMAALAINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAJANA JA ULKOMAILLA SUORITETTU TUTKINTO

7.1. Euroopan talousalueen kansalainen

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) myöntää Euroopan talousalueen kansalaiselle hakemuksesta oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä toisen johdon ja valvonnan alaisena tai oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna lääkärinä tai laillistettuna yleislääkärinä. Laillistuksen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen. Koulutukseen hyväksymisen edellytyksenä on todistuksella osoitettu vähintään tyydyttävä suomen tai ruotsin kielen taito.

7.2. Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalainen

Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalainen voi saada Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta lääkärin ammatinharjoittamisluvan edellyttäen, että

- hän on suorittanut hyväksyttävän lääkärin perustutkinnon
- hänellä on riittävä suomen tai ruotsin kielen taito
- hän on suorittanut vähintään 6 kuukauden pituisen lääkäriharjoittelun suomalaisessa sairaalassa tai terveyskeskuksessa
- hän on suorittanut 3-osaisen kuulustelun (kliininen, hallinto ja käytäntö) Tampereen yliopiston lääketieteen yksikössä.

Ammatinharjoittamisluvan myöntämiseen vaaditaan lisäksi, että lääkäriellä on työpaikka terveydenhuollon laitoksessa. Luvan myöntämisen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen.

7.3. Euroopan talousalueen valtion kansalainen, joka on suorittanut lääkärintutkinnon ETA:n ulkopuolisessa valtiossa

Euroopan talousalueen valtion kansalaiselta (myös suomalaiselta), joka on suorittanut lääkärintutkinnon talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa, vaaditaan ennen laillistuksen myöntämistä edellä mainitun 3-osaisen kuulustelun suorittaminen Tampereen yliopistossa. Laillistuksen ja todistuksella riittävän kielitaidon osoittamisen jälkeen lääkäri voi hakea opinto-oikeutta erikoislääkärikoulutukseen.

7.4. Ulkomailta suoritettu erikoislääkärin tutkinto

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) myöntää Euroopan talousalueen valtiossa suoritettun erikoislääkärin tutkinnon perusteella vastaavan alan erikoislääkärin oikeuden Suomessa.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) päättää myös muualla ulkomailta suoritettun erikoislääkärin koulutuksen hyväksymisestä ja mahdollisesta täydentävästä koulutuksesta.

8. TUTKINTOTODISTUKSEN HAKEMINEN

Erikoistuvan tulee ottaa todistusta hakiessaan huomioon, että tutkintotodistus myönnetään siitä yliopistosta, jonka vastuualueella yliopistollinen koulutus on pääosin suoritettu.

Erikoistuvan lääkärin suoritettua kaikki erikoislääkärin tutkintoon vaadittavat palvelut ja teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen opinnot sekä erikoisalakohdaisen valtakunnallisen kuulustelun hän voi hakea tutkintotodistusta nettisivuilta löytyvällä lomakkeella tai sen voi hakea lääketieteellisen tiede-

kunnan kansliasta. Hakemuksen liitteenä tulee olla palvelu- tai työtodistukset, joista näkyvät työssä-olajakso, viikkotyöaika ja mahdolliset keskeytykset sekä koulutusta koskevat muut mahdolliset selvitykset. Lokikirja tulee palauttaa vastuuhenkilölle ja käydä hänen kanssaan läpi ennen tutkinnon hyväksymistä.

Mikäli erikoistuva on tyytymätön opintosuoritusten hyväksi lukemista koskevaan päätökseen, oikaisua voi pyytää koulutusohjelman vastuuhenkilöltä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamista. Erikoistuva voi pyytää oikaisua tähän päätökseen tutkintolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut kouluttajan päätöksestä tiedon.

9. LAILLISTAMINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON JÄLKEEN

Erikoislääkärin tulee hakea Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta oikeutta harjoittaa erikoislääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Hakemuslomake ja ohjeet löytyvät Valviran www-sivuilta osoitteesta www.valvira.fi

Hakemuksen liitteenä tulee esittää tiedekunnan antama jäljennös erikoislääkärin tutkintotodistuksesta.

Hakemus lähetetään osoitteella:
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
PL 210
00531 Helsinki

Valviran käyntiosoite on Lintulahdenkuja 4, 00500 Helsinki, puh. (09) 772 920. Ammatinharjoittamisoikeutta koskevasta päätöksestä peritään toimitusmaksu ja päätös lähetetään hakijan ilmoittamaan osoitteeseen postienakkona.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto lähettää tiedon päätöksestä KELAn terveys- ja toimeentulo-osastolle ja lisäksi mm. yliopistojen lääketieteellisille tiedekunnille.

Leimasimet tulee tilata itse (leimasinvalmistajia löytyy mm. ammattilehdestä). Leimasintilauksen mukaan on liitettävä kopio Valviran myöntämästä ammatinharjoittamispäätöksestä. Leimasimessa on oltava seuraavat tiedot: etunimi, sukunimi, oppiarvo, erikoisalut ja yksilöintitunnus (ent. sv-numero).

10. YLEISLÄÄKETIETEEN ERITYISKOULUTUS

Ohjeet koskevat 1.5.2011 jälkeen opinto-oikeuden saaneita.

1. Johdanto

Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen suorittaminen täyden laillistuksen edellytyksenä poistui 1.5.2011. Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen nimi muuttui yleislääketieteen erityiskoulutukseksi.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittaminen on edellytys oikeudelle toimia lääkärinä sosiaaliturvajärjestelmän piirissä muussa EU-/ETA-maassa kuin Suomessa. Yleislääketieteen erityiskoulutuksen kesto on kolme vuotta. Koulutus on määritelty EU-direktiivissä 2005/36/EY (artikla 28) sekä hallituksen esityksessä 326/10, laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta 312/2011 ja valtioneuvoston asetuksessa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen muuttamisesta 377/2011. Yleislääketieteen erityiskoulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut Suomessa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon tai ulkomailla vastaavan tutkinnon, joka kuuluu lääkärintoimen harjoittamisen vaatimuksiin.

Kolmeen vuoteen voidaan lukea hyväksi Suomessa (tai Belgiassa) suoritetusta LL- tutkintoon sisältyvästä kliinisestä koulutuksesta enintään 1 vuosi. Näin yleislääketieteen erityiskoulutuksen pituus on Suomessa LL -tutkinnon suorittaneilla kaksi (2) vuotta. Mikäli LL -tutkinto on suoritettu muualla kuin Suomessa (tai Belgiassa) yleislääketieteen erityiskoulutukseen ei voida hyväksi lukea koulutusta ennen LL -tutkintoa, vaan koulutukseen tulee sisältyä 3 vuotta palvelua LL- tutkinnon jälkeen.

Perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen asetuksen 1435/93 mukaisen opinto-oikeuden saaneet voivat halutessaan siirtää yleislääketieteen erityiskoulutukseen.

2. Opinto-oikeus ja ilmoittautuminen

Lääketieteen lisensiaatin tutkinnon ja Valviran myöntämän laillistuksen jälkeen tiedekunnalta voi hakea opinto-oikeutta yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittamiseksi. Opinto-oikeus haetaan siitä yliopistosta missä on suorittanut lisensiaatin tutkinnon. Ao. yliopisto antaa myös todistuksen koulutuksen suorittamisesta riippumatta siitä, missä palvelut on suoritettu.

Koulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon Suomessa tai vastaavan tutkinnon ulkomailla ja jolla on sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valviran) myöntämä laillistus tai lupa harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Muualla kuin Suomessa tutkinnon suorittaneelta edellytetään lisäksi todistuksella osoitettu vähintään tyydyttävä suomen tai ruotsin kielen taito.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen (YEK) voi halutessaan suorittaa samanaikaisesti erikoislääkärikoulutuksen kanssa suorittamalla koulutukseen kuuluvan palvelun ja 16 tunnin mittaisen kurssi-muotoisen terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävän koulutuksen.

Yleislääketieteen erityiskoulutusta suorittavan tulee olla läsnä olevana opiskelijana yliopistossa siihen asti kunnes koulutus on suoritettu. Ilmoittautuminen tulee tehdä vuosittain syyskuun ensimmäisellä viikolla. osoitteessa: ilmoittautuminen@utu.fi.

3. Hallintojärjestelmä ja päätöksenteko

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen hallintojärjestelmä on sama kuin erikoislääkärikoulutuksessa. Koulutusyksiköt eli yliopistojen lääketieteelliset tiedekunnat vastaavat siitä, että koulutus on yleislääketieteen erityiskoulutuksesta annetun asetuksen (377/2011) ja direktiivin (2005/36/EY) mukainen. Koulutusyksikön toimivaltaan kuuluu hyväksyä ne terveyskeskukset ja sairaalat, joissa suoritettu palvelu hyväksytään perusterveydenhuollon lisäkoulutukseksi.

Koulutusyksiköt valvovat myös koulutuksen toteuttamista vastuualueensa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa koulutuspaikoiksi hyväksytyissä yksiköissä. Tiedekunnat rekisteröivät yleislääketieteen erityiskoulutusta suorittavat lääkärit koulutukseen, hyväksyvät teoreettisen koulutuksen, vastaavat palveluja ym. opintoja koskevista asioista ja antavat todistuksen.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen vastuuyksikkö on yleislääketieteen oppiaine. Sen tehtävänä on vastata koulutuksen sisällöllisestä kehittämisestä.

4. Koulutuksen tavoitteet, rakenne ja sisältö

Tavoitteena on perehdyttää koulutuksessa oleva lääkäri perusterveydenhuollossa toimivan lääkärin tehtäviin, terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään sekä yhteistyöhön terveydenhuollon ja sosiaalihuollon alalla toimivan henkilöstön kanssa. Eri toiminta-alueisiin tutustumisen lisäksi on tärkeää, että koulutuksessa olevalla lääkärillä on mahdollisuus saada kuva potilaan kokonaishoidosta, hoidon porrastuksesta ja hoitoa tukevista konsultaatiomahdollisuuksista sekä lääkärintyön kliinisestä hallinnasta. Myös kokemusten saaminen moniammatillisesta tiimityöstä ja tiimin johtamisesta osana nykyaikaista työyhteisöä kuuluu koulutusvaiheen sisältöihin.

Palvelunsa aikana koulutuksessa oleva lääkäri toimii vastuullisena työntekijänä noudattaen niitä säädöksiä ja määräyksiä, joita tehtävistä on erikseen annettu. Lisäksi lääkärin tulee koko koulutuksen ajan osallistua säännöllisesti toimipaikkakoulutukseen. Koulutuksessa oleva lääkäri vastaa itse toiminnastaan myös päivystysaikana.

Terveyskeskukselle ja sairaalalle asetetut kriteerit:

Yleislääketieteen erityiskoulutukseen hyväksyttävän terveyskeskus- ja sairaalapalvelun tulee tapahtua tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa. Kunkin lääketieteellisen tiedekunnan yleislääketieteen oppialat solmivat koulutussopimukset omalla vastuualueellaan.

Hyväksytyssä koulutuspaikassa tulee täytyä ainakin seuraavat kriteerit:

- Terveyskeskuspalvelu tulee tehdä suorassa palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään. Tämä koskee myös 1.9.2010 lähtien perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen opinto-oikeuden saaneita.
- Koulutuksessa olevan on arvioitava terveyskeskuksen koulutusympäristö, jotta palvelu voidaan hyväksyä.
- Koulutuspaikassa tulee olla tehtävään nimetty ohjaaja-/kouluttajalääkäri, joka vastaa työn monipuolisuudesta, käytännön työn ohjauksesta ja antaa todistuksen suoritetusta palvelusta. Hänellä tulee olla mahdollisuus kouluttautua tehtävään yliopiston kanssa sovitulla tavalla.
- Koulutuspaikassa on säännöllistä toimipaikkakoulutusta vähintään 100 tuntia vuodessa.

- Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osallistua vähintään kolmeen yleislääketieteen yksikön järjestämään koulutukseen koulutusjakson aikana ja mahdollisuuksien mukaan myös muuhun ulkopuoliseen koulutukseen keskimäärin yhtenä päivänä kuukaudessa.
- Opiskelijan käytössä ovat sähköposti sekä yhteydet verkossa oleviin tietokantoihin ja kirjastoihin.

Tampereen yliopiston verkkosivuilta löytyy lista kaikista valtakunnan koulutusterveyskeskuksista www.uta.fi/tiedekunnat/laak. Lista ilmoitetaan myös EVO- korvauksia maksaville lääninhallituksille. Yleislääketieteen erityiskoulutukseen sisältyvän sairaalapalvelun voi suorittaa sairaaloissa, jotka on hyväksytty erikoislääkärikoulutuksen koulutuspaikoiksi. Tämän lisäksi sairaalapalvelua voi suorittaa muissa sairaaloissa, jotka koulutusyksiköt ovat hyväksyneet koulutuspaikaksi edellä mainittujen kriteereiden perusteella.

5. Käytännön palvelu

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen kesto on kokopäiväisesti suoritettuna Suomessa (ja Belgiassa) LL -tutkinnon suorittaneilla kaksi vuotta. Siihen kuuluu terveyskeskuspalvelua, sairaalapalvelua ja näihin liittyvää toimipaikkakoulutusta, muuta koulutusyksikön hyväksymää palvelua sekä kurssimuotoista koulutusta.

Mikäli lääkärin tutkinto on suoritettu muualla kuin Suomessa (tai Belgiassa), tulee yleislääketieteen erityiskoulutukseen sisältyä palvelua vähintään 3 vuotta lääkärin tutkinnon jälkeen.

5.1 Terveyskeskuspalvelu

Koulutukseen kuuluu vähintään 9 kuukautta palvelua tiedekunnan hyväksymässä terveyskeskuksessa. Lääkärin tulee perehtyä useaan toiminta-alueeseen mm. terveyskeskuksen ajanvarausvastaanottoon, päivystykseen, lastenneuvolan sekä äitiysneuvolan toimintaan, kotisairaanhoidon, vuodeosastotoimintaan, mielenterveystyöhön sekä vanhainkodin ja palvelutalon toimintaan. Terveyskeskuspalvelu tulee suorittaa hyväksytysti ja sen sisältö tulee selvittää kouluttajan antamassa työtodistuksessa. Terveyskeskuspalvelu tulee tehdä suorassa palvelusuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään.

Tämä koskee myös 1.9.2010 lähtien perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen opinto-oikeuden saaneita.

Terveyskeskuspalvelun laaja-alaisuus ja monipuolisuus tulee toteutua 9 kuukauden aikana. Mikäli palvelu suoritetaan jaksoissa eri terveyskeskuksissa, tulee opiskelijan huolehtia siitä, että hän perehtyy eri terveyskeskusjaksojen aikana useaan toiminta-alueeseen. Monipuolisen ja laaja-alaisen palvelun sisältö tulee selvittää kouluttajan antamalla sisällön selvityslomakkeella.

Koulutuksessa olevan lääkärin koulutusta ohjaa ja seuraa nimetty ohjaaja. Terveyskeskuspalvelun aikana suositellaan käytettäväksi lokikirjaa tai vastaavaa.

5.2. Sairaalapalvelu

Koulutukseen kuuluu vähintään 6 kuukautta hyväksytyssä koulutussairaalassa. Myös sairaalapalvelun ajan koulutuksessa olevan lääkärin koulutusta ohjaa ja seuraa nimetty ohjaaja. Sairaalassa häntä koskevat tavanomaiset takapäivystysjärjestelyt.

5.3. Muu palvelu

Koulutuksesta enintään 6 kuukautta voi olla palvelua muussa tiedekunnan hyväksymässä yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa julkisen tai yksityisen terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä (mm. esim. lääketieteellinen tutkimus).

5.5. Ulkomailla suoritettu palvelu

Ulkomailla suoritettua palvelua voidaan hyväksyä osaksi yleislääketieteen erityiskoulutusta sisällön perusteella.

5.6. Arviointi ja lääkärin ohjaus

Koulutusprosessin kehittäminen ja arviointi tarkoittaa sekä lääkärin oppimisen arviointia että opetuksen, koulutusympäristön ja koulutusohjelman arviointia. Lääkärin oma itsearviointi muodostaa osan oppimisen arvioinnista. Koulutuksen tukityökaluna tulee käyttää valtakunnallisesti tuotettua lokikirjaa.

5.7. Kurssimuotoinen koulutus

Koulutusyksikön hyväksymä tai järjestämä vähintään 16 tunnin terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään perehdyttävä kurssimuotoinen koulutus.

Yleislääketieteen erityiskoulutusta järjestävät klinisen laitoksen yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon sekä kansanterveystieteen oppiaineet.

6. Palveluja koskevia määräyksiä

Yleislääketieteen erityiskoulutukseen (YEK) ei voida hyväksyä ennen laillistamista suoritettuja palveluja

6.1. Palveluajat

Lyhin koulutukseksi hyväksyttävä palvelujakso on kuukausi kokopäiväistä työtä. Koulutus voidaan suorittaa osittain myös osa-aikaisella palvelulla, jolloin kokonaispalveluaika vastaavasti pitenee. Osa-aikaiseksi palveluksi voidaan katsoa vähintään 50 % kokopäiväisestä palvelusta. Alin hyväksytty viikkotuntimäärä on 18.5 tuntia käsittävä viran tai toimen hoito.

Palvelua ei voida suorittaa kokonaisuudessaan osa-aikaisilla palvelussuhteilla vaan koulutukseen tulee sisältyä kokopäivätoimista palvelua vähintään 3 kuukautta sairaalassa ja vähintään 3 kuukautta terveyskeskuksessa. Osa-aikaisen palvelun sisällön tulee olla täysipäiväistä palvelua vastaavaa.

6.2. Keskeytyksien vaikutus

Kunakin koulutusvuonna sairaudesta tai muusta pätevästä syystä pidetystä virkavapaudesta, koulutusta varten otetusta virkavapaasta, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen yksi kuukausi, mikäli virkamääräys on voimassa. Yhdestä äitiys-, isyys- tai vanhempain-

lomasta voidaan lukea koulutukseen vain kuukausi, vaikka loma jakautuisi eri vuosille. Yksityis-
asian vuoksi otettu virkavapaus pidentää palvelua virkavapauden ajan.

6.3. Toimiminen eri tehtävissä

Toimimista tutkimustehtävissä hyväksytään koulutukseen edellyttäen, että siihen sisältyy ao. alan
sivuvirka yliopistollisessa keskussairaalassa tai terveyskeskuksessa tai kliinistä toimintaa palvelun
sisällön perusteella. Sairaalapalveluun tulee kuitenkin sisältyä vähintään kolmen kuukauden jakso
vuodeosasto- tai poliklinikkatyöskentelyä.

6.4. Varusmies-/siviilipalvelu

Varusmies- ja siviilipalveluun sisältyvä työskentely päätoimisissa lääkärin tehtävissä hyväksytään
sisällön perusteella. Yleislääketieteen erityiskoulutukseen edellytetään 9 kuukautta terveyskes-
kuspalvelua ja 6 kuukautta sairaalapalvelua. Tämän ajan lisäksi varusmieslääkärinä toimimisesta
voidaan tapauskohtaisesti hyväksyä palvelua sisällön perusteella. Siviilipalvelun hyväksyminen
ratkaistaan myös tapauskohtaisesti palvelun sisällön perusteella.

7. Muussa kuin ETA-valtiossa suoritettu perustutkinto

Muu kuin ETA-valtion kansalainen voi toimia Suomessa lääkärinä vain sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontaviraston (Valvira) luvalla. Ammatinharjoittamisluvan saaneet lääkärit suorittavat
lääketieteellisissä tiedekunnissa yleislääketieteen erityiskoulutuksen. Suomen kansalaiselta, joka
on suorittanut lääkärin perustutkinnon muussa kuin ETA-valtiossa, vaaditaan oikeuteen harjoittaa
lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä lisäksi, että hän on suorittanut Valviran erikseen
määrittämät lisäopinnot ja kuulustelun. Vastaavat määräykset lisäopinnoista ja kuulustelusta kos-
kevat ETA-valtion kansalaista, joka on suorittanut lääkärintutkinnon muussa kuin ETA-valtiossa.

8. Todistuksen hakeminen

Suoritettuaan yleislääketieteen erityiskoulutukseen vaadittavat palvelut ja kurssimuotoisen koulu-
tuksen koulutettava toimittaa todistushakemuksen tiedekuntaan, jossa on kirjoilla. Hakemuslo-
makkeen saa tiedekunnan kotisivulta (www.med.utu.fi). Liitteeksi tulee esittää jäljennökset palve-
lutodistuksista, teoreettisesta koulutuksesta ja lokikirja. Työ-/palvelutodistuksissa tulee näkyä työ-
jakso, viikkotuntimäärä ja keskeytykset. Palvelut tulee olla kouluttajan hyväksymiä.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittamisesta tehdään erillinen merkintä terveydenhuollon
ammattihenkilöiden keskusrekisteriin (Terhikki). Tiedekunnasta toimitetaan tieto koulutuksen suo-
rittamisesta suoraan Valviraan. Valvira antaa tarvittaessa erillisen todistuksen yleislääketieteen
erityiskoulutuksen suorittamisesta.

9. Siirtymäkausi

Nämä määräykset koskevat niitä, jotka kirjoittautuvat yleislääketieteen erityiskoulutukseen
1.5.2011 alkaen tai ovat kirjoittautuneet aikaisemmin perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen
1.9.2010 alkaen ja siirtyvät yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Ennen 1.9.2010 perustervey-
denhuollon lisäkoulutukseen kirjoittautuneiden kohdalla noudatetaan silloin voimassa olleita mää-
räyksiä.

11. ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON KOULUTUSOHJELMAT

Kunkin erikoisalan kuulusteluvaatimukset ovat luettavissa Helsingin yliopiston www-sivulta

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaa_timukset.html